

La Guerra civil a Catalunya explicada als joves

Isabel Muntané
Periodista

La Direcció General de la Memòria Democràtica ha editat **“Guerra Civil a Catalunya. Veus dels sense nom”**, un llibre-CD per acostar els més joves a la recuperació de la memòria democràtica. El llibre ofereix documents i testimonis suficientment clars perquè els joves estudiants puguin entendre què va passar durant la Guerra Civil a Catalunya a través de les “veus dels sense nom”. En el llibre de text, en els testimonis i en les activitats proposades, els estudiants coneixeran el que es va viure al front i a la rereguarda; sabran com era la vida quotidiana durant els bombardeigs a les ciutats, i podran entendre els sofriments individuals de la gent comuna, de la gent del carrer que podrien ser els seus avis. És una manera d’acostar les noves generacions a una realitat que, tot i no ser gaire llunyana en el temps, potser no la coneixen suficientment ni saben prou de la “naturalesa i irracionalitat” de les guerres com per “evitar que un dia els vulguin embarcar en alguna de nova” com diu l’historiador Josep Fontana en el pròleg del llibre. Per aquest historiador és necessari explicar el passat amb la veritat, sigui quina sigui aquesta: “Amagar l’existència del conflicte i educar-los en la ficció d’un món pacífic i solidari, que no és el món real, sinó un objectiu a conquerir, només serviria per deixar-los indefensos davant de qualsevol intent de manipular-los”.

Amb aquest objectiu com a idea de fons, el llibre vol garantir que les noves generacions coneguin els efectes de la Guerra Civil a Catalunya al mateix temps que aquest coneixement de la història els permetrà saber que l’actual democràcia és fruit de la lluita de molts homes i dones per les llibertats democràtiques. Per això mateix aquesta unitat didàctica, que està dirigida als alumnes de 4t d’ESO i 2n de Batxillerat, no se centra en temes polítics ni en els generals que van fer la guerra sinó en els ciutadans anònims que van patir els efectes del conflicte al front, a les ciutats, a la rereguarda o a les escoles. Es proposen també diverses activitats per implicar els joves en la recuperació de la memòria democràtica i fer que els mateixos alumnes investiguin com van patir la guerra els seus familiars, els veïns del seu poble, etc. Cal, com assegura Fontana, “defugir les mentides amb què s’han construït les històries que s’ensenyen amb la intenció de glorificar els que les han dirigides, ocultant-ne la irracionalitat, i el que és molt pitjor, la inutilitat”.

Gemma Tribó, Anna Bastida i Carmen Sierra, professores del Departament de Didàctica de les ciències socials de la Universitat de Barcelona i autores del llibre, comparteixen aquesta

visió de les guerres i per això mateix han volgut, entre d'altres objectius, aconseguir que, al menys en part, no hi hagi una fractura entre la història escolar, sovint allunyada de la vida dels nois i de les noies i centrada en grans personatges, i la memòria que la ciutadania es fa del passat. Per aconseguir-ho el llibre s'ha estructurat en quatre blocs: *L'inici de la guerra*, que presenta la crueltat i el dolor de la guerra; identifica els elements ideològics dels insurrectes i els defensors de la República; compara la guerra civil amb guerres actual, etc. *La rereguarda*, que pretén donar a conèixer els problemes de la vida a la rereguarda (fam, bombardeigs, exili...); observar el paper actiu de les dones o valorar l'impacte de la solidaritat internacional entre d'altres aspectes. *El front*, que permetrà als estudiants identificar els diferents tipus de combatents republicans; saber les raons dels qui van combatre al bàndol franquista o conèixer la batalla més llarga, intensa i decisiva de la guerra: la Batalla de l'Ebre. I l'últim bloc, que se centra en *El final de la guerra*, dóna a conèixer com va afectar la vida de la gent la victòria d'un bàndol i la derrota de l'altre i compara diferents formes de mostrar com és la guerra als qui no l'han viscuda, entre altres aspectes. Tots aquestes temes de la unitat didàctica inclouen fotografies i molts documents sobre la Guerra Civil: extractes de llibres, cartells, cartes de refugiats, imatges de diaris de l'època, mapes del conflicte, estadístiques sobre els canvis en la població o el preu de la vida durant la guerra. A més, es proposen activitats perquè els alumnes de Secundària treballin els continguts i investiguin en la seva pròpia família o en el seu poble com es va viure la guerra civil a Catalunya.

El Departament d'Educació distribuirà 2.000 llibres-CD a tots els instituts d'ensenyament secundari de Catalunya i posarà aquest recurs a disposició dels mestres en els Centres de Recursos Educatius. Amb aquest llibre, la Direcció General de la Memòria Democràtica obre la col·lecció *Eines de Memòria*, destinada a facilitar recursos a les escoles per promoure la recuperació de la memòria democràtica.

Nens jugant a la guerra a la rereguarda.

Foto: Agustí Centelles, banc d'imatges VEGAP.